

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta tat-18 ta' Settembru, 2009

Appell Civili Numru. 181/1994/1

**Joseph Naudi Montaldo bhala Direttur u
Joseph Corrado bhala General Manager,
it-tnejn ghan-nom u in rapprezentanza
tas-socjeta` Montaldo Insurance Services Ltd.**

v.

**Joseph G. Pace bhala direttur ghan-nom u in
rapprezentanza
tas-socjeta` Fortress Insurance Brokers Limited u
b'digriet tal-21 ta' April 1994 gew kjamati in kawza
John Galea f'ismu proprju u ghal kull interess illi
ghandu f'John Col Rent-a-Car; Francis Attard f'ismu
proprju u ghal kull interess illi ghandu f'Frank's Car**

**Hire u Frank's Garage; u Victor Gruppetta bhala
direttur ghan-nom u in rappresentanza ta' Merlin
International Limited.**

Il-Qorti:

Preliminari:.

B'citazzjoni pprezentata quddiem l-allura Qorti tal-Kummerc fid-9 ta' Frar 1994 gie premess illi l-partijiet iffirmaw il-kuntratt li kopja tieghu giet esebita bhala dokument "A" li permezz tieghu l-atturi nomine appuntaw lis-socjeta` konvenuta bhala l-"management consultants" taghhom u dan taht il-kondizzjonijiet u provvedimenti kollha msemmija fl-istess kuntratt; illi l-konvenut nomine ai termini tal-kondizzjoni numru 5 tal-istess kuntratt kien obbilgat li jinforma lill-atturi nomine giornalment bl-accettazzjoni tal-*business* tal-gurnata u inoltre l-konvenut nomine kellu, kull l-ahhar tax-xahar, jaghti lill-atturi nomine "statement" tax-xoghol tax-xahar precedenti u fi zmien tletin gurnata jhallas lill-atturi nomine l-bilanc rizultanti; illi skond l-istess konvenut nomine – vide l-ittra tieghu stess tas-17 ta' Settembru 1993 mibghuta minnu lill-atturi nomine hawn esebiti bhala dokument "B" – huwa baqa' ma gabarx il-*premiums* dovuti minn tliet min-nies assicurati u dan jammonta ghas-somma ta' Lm12,375.74 u talabhom sabiex jistitwixxu l-proceduri legali opportuni huma kontra l-istess assicurati; illi ai termini tal-kuntratt fuq riferiti dan l-ammont huwa pagabbli lill-attur nomine mill-konvenut nomine ndipendentement jirnexxilux huwa *a sua volta* jigbru mill-assicurati koncernati u konsegwentement l-atturi nomine ma setghux jaghmlu dak li kien gie lilhom suggerit mill-konvenut nomine; illi l-attur nomine kellu jhallas diversi *claims* u l-konvenut kellu jigbor l-*excess* minghand l-assicurat li flimkien dawn jammontaw ghal tlett mija u ghoxrin lira maltija (Lm320) – vide Dok "C"; illi l-konvenut nomine mitlub jissalda dan l-ammont diversi drabi, mhux biss baqa' ma hallasx izda qieghed jippretendi li m'ghandu jaghti xejn, anzi d-debitu huwa tal-assicurat tal-atturi favur l-atturi nomine u dan in vjolazzjoni flagranti tal-kuntratt fuq imsemmi u esebit bhala dokument "A"; illi dan id-debitu huwa cert likwidu u

dovut. Fl-opinjoni tal-attur nomine l-konvenut ma ghandux eccezzjonijiet x'għati u għalhekk il-kawza tista' tigi deciza ai termini tal-Artikolu 167 tal-Kodici tal-Procedura Civili.

Dan premess l-atturi talbu li dik il-Qorti:-

1. Taqta' u tiddeciedi l-kawza ai termini tal-Artikolu 167 tal-Kodici tal-Procedura Civili u cioe` bid-dispensa tas-smiegh tal-kawza.

2. Tikkundanna lill-konvenut nomine ihallas lill-attur nomine s-somma ta' Lm12,695.74, dovuta lill-attur nomine in via ta' *premiums* ta' poloz ta' assikurazzjoni ai termini tal-kuntratt fuq imsemmi u esebit kif ukoll rifuzjoni ta' pagament ta' excess – kollox skond kif intqal fuq u għar-ragunijiet fuq premessi.

Bl-imghax legali kalkolabbli minn tletin (30) gurnata wara li l-istess assigurati kienu gew accettati bhala tali mill-konvenut nomine u meta allura kien dovut il-pagament mill-konvenut nomine lill-attur nomine u bl-ispejjez komprizi dawk ta' hames ittri legali u tal-mandat ta' sekwestru prezentat kontestwalment mal-prezenti kontra l-konvenut li minn issa jibqa' ngunt għas-subizzjoni tieghu.

B'nota pprezentata fl-4 ta' Marzu 1994 Joseph Pace nomine eccepixxa:

“1. Illi l-*premiums* mitluba fic-citazzjoni mhumiex dovuti mis-socjeta` konvenuta izda talvolta mill-assigurati u cioe` mill-propjetarji tal-Merlin Car Hire, tal-Frank's Garage u tal-Johncol Rent-a-Car, li l-kjamat in kawza tagħhom qieghda tintalab.

“2. Subordinament u mingħajr pregudizzju l-atturi nomine kienu inadempjenti fl-obbligi tagħhom kemm taht il-kuntratt imsemmi fic-citazzjoni u annessa bhala Dok “A” kif ukoll taht il-poloż ta' assikurazzjoni kif jigi ppruvat fit-trattazzjoni tal-kawza.

“3. Subordinament u mingħajr pregudizzju l-ammont mitlub ta' Lm12,375.74 jinkludi l-kummissjoni dovuta lill-konvenut nomine.

“4. Illi l-hlas mitlub mill-atturi nomine tal-excess ghandu jigi verifikat u fi kwalunkwe kaz il-hlas tal-excess huwa kondizzjonat mas-settlement da parte tal-atturi nomine tal-*claims* tad-diversi assikurati.

“5. Illi huma l-atturi nomine li huma filfatt debituri lejn il-konvenut nomine u dwar dan il-konvenut nomine qed jipprezenta kontro-talba.

“6. Salvi eccezzjonijiet ohra.”

Rat il-kontro-talba ta' Joseph G. Pace nomine datata 24 ta' Marzu 1994 fejn gie premess illi l-partijiet iffirmaw il-kuntratt li kopja tieghu hija esebita mac-citazzjoni bhala Dok “A” li permezz tieghu l-atturi nomine appuntaw lis-socjeta` konvenuta bhala Management Consultants taghhom u dan taht il-kundizzjonijiet fih kontenuti; illi skond l-istess kuntratt (inkluzi l-Artikoli 1 u 11) l-atturi nomine kienu obbligati li jaccettaw ix-xoghol kollu ta' “self-drive and garage hire Insurance *Business*” illi jintroduci l-konvenut nomine; illi bi vjolazzjoni flagranti tal-istess kuntratt l-atturi nomine permezz ta' *fax* mibghuta fl-20 ta' April 1992 (Dok “X”) infurmaw lill-konvenut nomine illi ma jridux jaccettaw aktar xoghol ta' dan it-tip; illi bhala rizultat ta' dan l-agir il-konvenut nomine soffra danni kif jigi ppruvat fil-kaz, ghal liema danni huma responsabbli l-atturi nomine; illi waqt il-kors tal-kuntratt l-atturi nomine kienu inadempjenti kemm fl-obbligi taghhom taht l-istess kuntratt u kemm fl-obbligi taghhom taht il-poloż tal-assikurazzjoni ma' assikurati li kien introduca l-konvenut nomine fosthom id-dewmien esagerat tas-settlement ta' *claims* u biex jinhargu l-poloż tal-assikurazzjoni kif ukoll in-nuqqas tal-atturi nomine illi jaghtu lill-konvenut nomine l-“istatement” illi huma kienu obbligati jaghtu ai termini tal-Artikolu 14 A tal-imsemmi kuntratt kif jigi ppruvat fil-kawza; illi bhala konsegwenza l-konvenut soffra danni li ghalihom l-atturi nomine huma responsabbli.

Dan premess is-socjeta` konvenuta talbet li dik il-Qorti:-

“1. Tiddikjara illi l-atturi nomine kissru l-kuntratt fuq imsemmi meta fl-20 ta' April 1992 infurmaw lill-konvenut

Kopja Informali ta' Sentenza

nomine illi ma riedux jaccettaw xoghol gdid ta' assikurazzjoni ta' "self drive u garage hire".

"2. Tillikwida d-danni sofferti mill-konvenut nomine bhala konsegwenza ta' dan il-ksur.

"3. Tikkundanna lill-atturi nomine jhallsu d-danni hekk likwidati.

"4. Tiddikjara li l-atturi nomine kienu inadempjenti fl-obbligi taghhom kemm taht l-imsemmi kuntratt kif ukoll taht il-poloż ta' assikurazzjoni ma' l-assikurati li ntroduca l-konvenut nomine kif fuq spjegat.

"5. Tiddikjara li bhala konsegwenza l-atturi nomine kkawzaw danni lill-konvenut nomine.

"6. Tillilwida dawn id-danni sofferti mill-konvenut nomine.

"7. Tikkundanna lill-atturi nomine jhallsu d-danni hekk likwidati.

"Bl-ispejjeż kontra l-atturi nomine li huma ngunti ghas-subizzjoni."

B'nota tal-eccezzjonijiet ghall-kontro-talba tal-konvenut nomine pprezentata fit-22 ta' Marzu 1994 l-attur nomine eccepikka:-

"1. Illi d-domandi rikonvenzjonali tal-konvenut huma ghal kollox infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjeż stante illi mhux minnu dak allegat fil-premessi tal-kontro-talba u l-attur qatt ma seta' kien responsabbli ghal dak allegat.

"2. Salvi eccezzjonijiet ohra."

Rat id-digriet tal-ewwel Qorti tal-21 ta' April, 1994 meta giet milqugha t-talba ghall-kjamata fil-kawza ta' diversi persuni.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet ta' John Galea f'ismu proprju u ghan-nom ta' John Col Rent-A-Car datata 23 ta' Mejju 1997 fejn gie eccepit:-

“1. Illi fl-ewwel lok l-eccipjent ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju billi huwa qatt ma kellu rapport giuridiku ma l-ebda parti nvoluta f'din il-kawza.

“2. Illi fit-tieni lok, l-eccipjent ma ghandu jhallas xejn lill-ebda wiehed mill-kontendenti la fil-kwalita` taghhom kif indikata f'din l-istanza u lanqas fil-kwalita` rappresentativa taghhom ta' assikuraturi barranin.

“3. Salvi eccezzjonijiet ohra.”

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tal-kjamat in kawza Francis Attard proprio u ghal kull interess illi ghandu f'Frank's Car Hire u Frank's Garage datata 23 ta' Gunju 1994 a fol. 44 tal-process fejn eccepixxa li:-

“1. Fl-ewwel lok, illi t-talbiet attrici in kwantu bazati direttament u unikament fuq il-kuntratt konkluz bejn l-atturi nomine u l-konvenut Joseph G. Pace nomine, li tieghu l-eccipjenti qatt ma kien u ma huwiex effettivament parti, u inkwantu dawn gew issa diretti kontra l-eccipjenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu respinti bl-ispejjez;

“2. Fit-tieni lok, illi ghal dak li jirrigwarda l-premia li l-hlas taghhom gie mitlub mill-konvenut Joseph G. Pace nomine minghand l-eccipjenti, dawk ma kienu bl-ebda mod relatati mal-premia li effettivament l-eccipjenti gie ndikat li kien ser ihallas, u li accetta li jhallas fil-mument li dahal ghall-kopertura assikurattiva, u in ogni caso zgur li ma jammontawx lontanament ghas-somma ta' Lm12,695.74 mitluba mill-atturi nomine;

“3. Illi fit-tielet lok, il-konvenut Joseph G. Pace nomine talab ukoll minn ghand l-eccipjenti l-hlas ta' ammont akbar mill-ammont ta' premia li kien ikopri l-vetturi tal-eccipjenti li gew assikurati;

Kopja Informali ta' Sentenza

“Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.”

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tal-kjamat in kawza Victor Gruppetta ghan-nom u in rapprezentanza ta' Merlin Car Hire Limited fejn gie exceptit:-

“1. Fl-ewwel lok, illi t-talbiet attrici in kwantu bazati direttament u unikament fuq il-kuntratt konkluz bejn l-atturi nomine u l-konvenut Joseph G. Pace nomine, li tieghu l-eccipjenti qatt ma kien u ma huwiex effettivament parti, u nkwantu dawn gew issa diretti kontra l-eccipjenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu respinti bl-ispejjez;

“2. Illi fil-konfront tas-socjeta` konvenuta Fortress Insurance Brokers Limited l-eccipjenti kontra kull ammont li jista' jkun dovut bhala premia, jivvanta kreditu rapprezentanti l-klassijiet ta' riparazzjonijiet ta' diversi vetturi lilu dovuti mill-istess socjeta` konvenuta li ghalihom huwa jirriserva kull dritt skond il-ligi.

“Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.”

Is-sentenza appellata.

Il-Prim Awla ddisponiet minn din il-vertenza b'sentenza moghtija fid-29 ta' Marzu, 2007 bil-mod segwenti:

“Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tilqa' l-ewwel eccezzjoni tal-kjamati fil-kawza rispettivament u tillibera lill-istess kjamati fil-kawza kollha mill-osservanza tal-gudizzju u fil-waqt li tichad l-eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta nkwantu nkonsistenti ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-tieni talba attrici fil-konfront tas-socjeta` konvenuta biss fis-sens hawn deciz** b'dan illi:-

“2. Tikkundanna lis-socjeta` konvenuta thallas lill-attur nomine s-somma ta' tlett elef, u tlett mitt lira Maltija u hamsa u sebghin centezmu (Lm3,300.75) dovuta lill-attur nomine in via ta' *premiums* ta' poloz ta' assikurazzjoni ai termini tal-kuntratt fuq imsemmi kollox kif indikat f'din id-decizjoni.

“Bl-imghax legali kif indikati fic-citazzjoni attrici sal-effettiv pagament u bl-ispejjez komprizi dawk ta' hames ittri legali u tal-mandat ta' sekwestru prezentat kontestwalment mac-citazzjoni attrici, u l-ispejjez tal-kjamati fil-kawza kontra s-socjeta` konvenuta.

“Illi dwar il-**kontro-talba tas-socjeta` konvenuta**, din il-Qorti ghal dawn il-motivi, taqta' u tiddeciedi, billi fil-waqt li tilqa' l-eccezzjonijiet tas-socjeta` attrici ghall-kontro-talba tas-socjeta` konvenuta inkwantu konsistenti ma' dak hawn deciz, **tichad it-talbiet tas-socjeta` konvenuta fl-istess kontro-talba** stante li huma nfondati fil-fatt u fid-dritt kif hawn deciz.

“Bl-ispejjez tal-istess kontro-talba tas-socjeta` konvenuta a karigu tal-istess socjeta` konvenuta.”

Dik il-Qorti waslet ghal din id-decizjoni wara li ghamlet is-segwenti kostatazzjonijiet u konsiderazzjonijiet:

“Illi din hija kawza fejn abbazi ta' ftehim milhuq bejn is-socjeta` attrici u s-socjeta` konvenuta datat 25 ta' Novembru 1991 (fol. 6) s-socjeta` attrici qed titlob il-hlas tal-ammont ta' Lm12,695.74 rappresentanti kwantu ghal-Lm12,375.74 *premiums* u l-ammont ta' Lm320 rappresentanti l-excess li s-socjeta` konvenuta kellha thallas lis-socjeta` attrici skond l-istess ftehim. L-istess ammont gie ridott ghall-ammont ta' Lm3,620.75 u dan skond nota ta' riduzzjoni attrici datata 28 ta' Lulju 2006 (fol. 232 tal-process.

“Illi s-socjeta` konvenuta qed teccepixxi li tali *premiums* ma humiex dovuti mis-socjeta` konvenuta izda mis-socjetajiet li kienu kjamati fil-kawza; u dan apparti li sostnew li s-socjeta` attrici kienet inadempjenti fl-obbligi taghha fl-istess skrittura u li l-ammont mhux kollu dovut peress li minnhom trid titnaqqas il-kummissjoni dovuta lis-socjeta` konvenuta abbazi tal-istess ftehim.

“Illi fl-istess waqt is-socjeta` konvenuta pprezentat kontro-talba fejn sostnew li peress li s-socjeta` attrici ma

accettatx izjed xoghol ta' "self drive and garage hire insurance" u dan b'effett mill-fax datata 20 ta' April 1992, u peress li s-socjeta` attrici damet ma tipprocessa l-claims, u naqset ukoll li tohrog poloz ta' assigurazzjoni, u wkoll naqset li taghmel statements skond l-Artikolu 14 A tal-istess skrittura, dan kollu kkawza danni lis-socjeta` konvenuta, u ghalhekk talbu d-dikjarazzjoni tal-istess u l-konsegwenti likwidazzjoni u konsegwenti hlas ta' danni mis-socjeta` attrici lis-socjeta` konvenuta.

"Illi ma hemm l-ebda dubju li din il-kawza titratta dwar l-applikazzjoni ta' skrittura bejn il-firmatarji tal-istess u dwar l-interpretazzjoni tal-istess u f'dan il-kuntest din il-Qorti tirreferi ghall-principji li jirregolaw l-istess b'referenza ghal dak li nghad fis-sentenza "**Anton Spiteri vs Alfred Borg**" (P.A. (RCP) - 30 ta' Novembru 2000) "*ghalhekk hawn japplika l-principju stabbilit fl-artikolu 1002 tal-Kap 12, fejn meta l-kliem ta' konvenzjoni mehud fis-sens skond l-uzu tal-kuntratt, hu car, ma hemmx lok ta' interpretazzjoni, ghaliex tali interpretazzjoni, anke supplita minn xhieda, tista' tinghata biss sabiex telucida l-iskrittura jew il-kuntratt f'xi patt incidental jew accessorju taghha*" ("**Carmela Borg vs Bartolomeo Xuereb**" - A. C. 30 ta' Marzu 1997).

"Illi dan huwa wkoll konformi mal-principju '*contra scriptum non est argumentum*', li jibqa' japplika sakemm ma tingiebx prova li tali skrittura hija nieqsa minn xi element kostitutiv taghha ("**Joseph Grech Sant nomine vs Avukat Dr. Riccardo Farrugia et nomine**" - A.C. 28 ta' Frar 1997).

"Illi dawn il-principji gew konsistentament ribaditi mill-Qrati taghna, inkluzza minn din il-Qorti kif presjeduta tant li fis-sentenzi "**Emmanuel Schembri et vs Leonard Ellul et**" (P.A. (RCP) 30 ta' Ottubru 2000) u "**Suzanne Xuereb vs Gilbert Terreni**" (P.A. (RCP) 12 ta' Lulju 2001) gie ri-affermat li "*huwa principju generali fl-interpretazzjoni tal-kuntratti dak stabbilit fl-artikolu 1002 tal-Kap 16 u cioe' li meta "il-kliem ta' konvenzjoni, mehud fis-sens li ghandu skond l-uzu taz-zmien tal-kuntratt, hu car, ma hemmx lok ta' interpretazzjoni"*. Tal-istess portata hija s-sentenza

“Alfrida Borg vs Carmen Camilleri et” (P.A. (RCP) 2 ta' Ottubru 2001).

“Illi bl-aktar mod esplicitu gie ritenut li *“l-principju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti jibqa' dejjem dak li l-vinkolu kontrattwali ghandu jigi rispettati u li hi l-volonta` tal-kontraenti kif espressa fil-konvenzjoni li kellha tipprevali u trid tigi osservata. “Pacta sunt servanda”.* (A.C. 5 ta' Ottubru, 1998 – **“Gloria mart Jonathan Beacom et vs L-Arkitett u Inginier Civili Anthony Spiteri Staines”**).

“Illi l-istess is-sentenza tal-Onorabbli Qorti tal-Appell tkompli tghid *“Illi l-gurisprudenza nostrali hi kostanti filli rriteniet li ma hiex ammissibbli li prova testimonjali kontra jew in aggjunta ghall-kontenut ta' att miktub u hi talvolta ammessa biex tikkjarifika l-intenzjoni tal-partijiet meta din hi espressa b'mod ambigwu”* (Vol. XXXIV, P. III., p. 746).

“Illi ntqal *inoltre* anke fis-sentenza **“General Cleaners Company Limited vs Attorney General et”** (P.A. (RCP) 29 ta' Novembru 2001 li *“l-Qrati jkunu obbligati jinterpretaw il-konvenzjoni meta f'kuntratt il-partijiet ma jkunux spjegaw ruhhom car jew posterjorment ghall-kuntratt jintervjeni avveniment li jkollu bhala konsegwenza kwistjoni li ma tkunx giet preveduta u li kien hemm bzonn li tigi maqtugha, u din ghandha tigi primarjament interpretata skond l-intenzjoni tal-partijiet li jkunu hadu parti fil-kuntratt u li tkun tidher car mill-kumpless tal-konvenzjonijiet”* (Vol. XXIV, P. I., p.27) (ikkwotata fis-sentenza **“Beacom vs Spiteri Staines”** – ibid; **“Suzanne Xuereb vs Gilbert Terreni”** – P.A. (RCP) 12 ta' Lulju 2001; **“Anton Spiteri vs Alfred Borg”** – P.A. (RCP) 30 ta' Novembru 2000; **“Emanuel Schembri vs Leonard Ellul”** – P.A. (RCP) 30 t'Ottubru 2001).

“Illi applikati dawn il-principji ghall kaz in ezami din il-Qorti wara li ezaminat il-provi kollha prodotti jirrizulta li gie ppruvat li bejn l-istess socjeta` attrici u socjeta` konvenuta kien sar il-ftehim in iskritt datat 25 ta' Novembru 1991 fejn abbazi tal-istess is-socjeta` attrici (ndikata bhala *“Principals”* fl-istess ftehim) appuntat lis-socjeta`

konvenuta bhala "Management Consultants with authority to accept and decline risks as per terms of the scheme as defined in clause 2 hereunder, to enter into individual premium payment agreements with clients under the Scheme provided the prior approval of the Principals is received in each particular case, and to collect premiums, subject to the specific regulations and instructions as agreed from time to time"

"Illi skond klawsola 2 tal-istess ftehim inghad li:-

"That the Management Consultants accept the appointment, agreeing to provide management and consultancy services for the setting up and operation of a Self Drive and Garage Hire Insurance Scheme, hereinafter called the Scheme, based on underwriting guidelines to be approved by the Principals....."

"Illi wkoll skond klawsola 5 (b) jinghad ukoll li:-

"That the Management Consultants shall, not later than the thirtieth day of each month, forward to the Principals a statement of account for the preceding month in respect of business introduced by them and remittance of the 'Resultant Balance' shall be made to the Principals not later than 60 days after the closing of the month for which the account is rendered. The Resultant balance shall mean the gross premiums due under the various individual clients' credit agreements, less return premiums, and less Consultancy Fees due to the Management Consultants thereon"

"Illi din il-Qorti thoss li wara li rat il-provi kollha prodotti u wkoll in-noti ta' osservazzjonijiet tal-partijiet fil-kawza u t-trattazzjoni tal-istess, jirrizulta li gie ppruvat li din l-iskema bdiet topera b'effett mill-1 ta' Jannar 2002, izda jidher li mill-ewwel inqala' disgwid bejn il-partijiet firmatarji fis-sens li s-socjeta` attrici ppretendiet li hija tithallas fil-hin bil-premiums dovuti ghax-xoghol indikat mis-socjeta` konvenuta, u tallega li minflok is-socjeta` konvenuta bdiet thallas biss xi ammonti li hija kienet irceviet minghand il-klijenti taghha, li jidher li kienet tathom facilitajiet ta' hlas

“*on credit*” minghajr mas-socjeta` attrici kienet ikkonsultata, jew b'xi mod approvat l-istess.

“Illi dan jirrizulta mix-xhieda ta' Joseph Naudi Montalto fl-affidavit tieghu esebit man-nota tieghu datata 3 ta' Mejju 1995, u jidher li dan id-disgwid beda mill-ewwel ma' l-ewwel *statement* li s-socjeta` konvenuta baghtet lis-socjeta` attrici f'Marzu 1992 u jidher li hekk baqghet is-sitwazzjoni minkejja li saru diversi nkontri bejn il-partijiet u anke korrispondenza li tinsab ikkorroborata mid-dokumenti annessi ma' l-istess affidavit.

“Illi f'dan il-kuntest din il-Qorti thoss li meta hija ezaminat il-ftehim in iskritt li gie milhuq bejn is-socjeta` attrici u s-socjeta` konvenuta jirrizulta car li a bazi tal-ewwel kwalsola tal-istess ftehim tal-25 ta' Novembru 1991 hija setghet tidhol f'dak li l-istess kuntratt jirreferi bhala “*individual premium payment agreements with clients under the Scheme provided the prior approval of the Principals is received in each particular case...*”, u minn dan jidher car li fuq dan il-punt certament li s-socjeta` attrici ghandha ragun, peress li jirrizulta li bl-ebda mod l-istess socjeta` attrici ma tat l-approvazzjoni taghha dwar dilazzjoni ta' pagament ta' *premiums* bejn is-socjeta` konvenuta u l-kljenti taghha abbazi tal-Iskema mertu tal-ftehim bejn il-partijiet. Anzi l-ftehim huwa car dwar dan tant li l-Qorti thoss li fuq dan il-punt certament li ma hemm ebda bzonn ta' interpretazzjoni ghaliex il-kliem uzat ma jhalli l-ebda dubju dwar is-sinifikat tal-istess.

“Illi din il-Qorti taqbel ukoll mas-sottomissjonijiet tas-socjeta` attrici dwar l-ammont li kellu ghalhekk jithallas abbazi tal-klawsola 5 (b) tal-istess ftehim fuq citata, b'dan li l-ammont kollu ta' *premiums* kellu jithallas mis-socjeta` konvenuta lis-socjeta` attrici u dan mmaterjalment jekk tali ammont ingabarx mis-socjeta` konvenuta jew le, bit-tnaqqis biss ta' dak indikat fl-istess klawsola, haga li l-istess socjeta` konvenuta manifestament naqset li taghmel. Fil-fatt ma hemm l-ebda dubju li fid-data tas-17 ta' Settembru 1993 kien dovut mis-socjeta` konvenuta lis-socjeta` attrici l-ammont ta' Lm12,375.74 u dan kif jidher li huwa ammess mill-istess socjeta` konvenuta fl-istess

dokument esebit a fol. 15 tal-process u li a bazi tieghu saret originarjament ic-citazzjoni attrici.

“Illi dan qed jinghad peress li din il-Qorti thoss li l-istess klawnsola hawn indikata fl-istess kuntratt ta' bejn is-socjeta` attrici u s-socjeta` konvenuta, jirrizulta ppruvat li l-persuna li kienet responsabbli ghall-hlas tal-istess *premiums* lis-socjeta` attrici kienet is-socjeta` konvenuta u r-relazzjoni tal-klijenti tal-istess socjeta` konvenuta *tramite* l-iskema msemmija fil-ftehim premiss, baqghet dejjem bejniethom – tant li l-kjamati fil-kawza korrettament sostnew li huma r-relazzjoni taghhom kienet mas-socjeta` konvenuta; l-istess il-ftehim datat 25 ta' Novembru 1991 kien bejn l-istess socjeta` attrici u s-socjeta` konvenuta, u l-kjamati in kawza kienu estranei ghall-istess, anke ghaliex ma kienux parti mill-istess ftehim. F'dan is-sens din il-Qorti taqbel ma' dak li gie sottomess mis-socjeta` attrici fin-nota ta' osservazzjonijiet taghha fejn jirrizulta li skond l-istess ftehim in iskritt kienet is-socjeta` konvenuta li kienet responsabbli ghall-hlas tal-istess *premiums* dovuti mid-diversi klijenti tas-socjeta` konvenuta stess, u dan jidher car mill-klawsoli hawn citati; dan jinsab ukoll ikkonfermat minn klawnsola numru 13 (c) li tipprovdi li fin-nuqqas da parte tas-socjeta` konvenuta li thallas “*the full amount due, the Management Consultants will be debited with the relative percentage of the fee thereof*”.

“Illi dwar ir-relazzjoni ta' bejn is-socjetajiet imsemmija fl-istess ftehim ma huwiex dak indikat mis-socjeta` konvenuta fin-nota ta' osservazzjonijiet taghha bhala dak ta' *broker* – anzi jidher li kien kuntratt *sui generis* imsejjah is-socjeta` konvenuta kienet appuntata bhala *Management Consultant* u dan huwa car meta wiehed jirreferi ghall-klawsoli kollha tal-istess kuntratt u wkoll ghall-fatt li l-ebda wahda mis-socjetajiet firmatarji tal-istess ftehim ma kienet socjeta` assikuratrici u b'hekk il-fatt li skond il-gurisprudenza konstanti l-*broker* huwa agent tal-assikurat u mhux tal-kumpanija assikuratrici (“**Anthony Vassallo vs Alfred S. Azzopardi**” – P.A. (NA) 21 ta' April 1999; “**Mario Mizzi nomine vs Mario Grech et**” P.A. (PS) – 3 ta' Ottubru 2003; “**Grace Difesa proprio et vs HSBC Life Assurance (Malta) Ltd** – P.A. (TM) – 9 ta'

Ottubru 2003) ma ghandu x'jaqsam xejn man-natura tal-vertenza odjerna, fis-sens li ma jbidel xejn mill-konkluzjonijiet raggunti, iktar u iktar meta s-socjeta` attrici lanqas ma hija s-socjeta` assikuratrici, kif fuq kollox jirrizulta mix-xhieda kollha prodotta, nkluzza dik tal-kjamati fil-kawza Victor Grupetta u d-dokumenti minnu esebiti. Fil-fatt ix-xhieda kollha kkwotata mis-socjeta` konvenuta fin-nota ta' osservazzjonijiet taghha tikkonferma li r-relazzjoni tal-kjamati fil-kawza baqghet dejjem mas-socjeta` konvenuta biss, fil-waqt li s-socjeta` attrici permezz tal-istess ftehim li a bazi tieghu saret l-azzjoni attrici, zammet biss relazzjoni mas-socjeta` konvenuta, u dan in kwantu jirrigwarda wkoll il-mertu tal-azzjoni attrici. B'hekk it-talba fl-ammont ridott ghanda tigi milqugha fil-konfront tas-socjeta` konvenuta b'dan pero' li mill-istess ammont ghandu jitnaqqas l-ammont ta' Lm320 indikat fic-citazzjoni attrici, u dan peress li din il-Qorti thoss li limitament ghall-istess ammont ta' Lm320 l-azzjoni attrici ma gietx ippruvata u b'hekk l-ammont li ghandu jithallas mis-socjeta` konvenuta lis-socjeta` attrici huwa dak ta' $Lm3,620.75 - Lm320 = Lm3,300.75$.

Illi in kwantu l-istess citazzjoni attrici hija bbazata fuq il-kuntratt datat 25 ta' Novembru 1991 bejn is-socjeta` attrici u s-socjeta` konvenuta, dan huwa res inter alios acta fil-konfront tal-kjamati fil-kawza, u b'hekk din il-Qorti tilqa' l-ewwel eccezzjoni tal-kjamati fil-kawza Francis Attard u John Galea fil-kwalita' taghhom premessa u s-socjeta` Merlin International Limited u dan in kwantu konsistenti ma' dak hawn deciz, u fuq kollox ghaliex l-istess kjamati fil-kawza ma kienux parti mill-ftehim mertu tal-kawza odjerna, u b'hekk tillibera lill-istess mill-osservanza tal-gudizzju.

"Illi ghal dak li jirrigwarda l-kontro-talba tas-socjeta` konvenuta din il-Qorti thoss li l-allegazzjonijiet tas-socjeta` konvenuta f'dan ir-rigward ma gewx ippruvati, anzi jirrizulta mill-provi li s-socjeta` attrici kellha d-dritt tittermina l-ftehim mas-socjeta` konvenuta ghaliex l-istess socjeta` konvenuta kienet naqset milli tosserva l-obbligi taghha anke abbazi tal-istess artikoli gia citati f'din id-decizjoni, kif ukoll minhabba l-fatt li jidher car li f'dak li

huwa pprocessar ta' *claims*, l-istess socjeta` konvenuta naqset li tghaddi d-dokumentazzjoni relattiva lis-socjeta` attrici u dan kif jirrizulta mix-xhieda prodotta f'din il-kawza, nkluza dik tal-attur Joseph Attard Montalto.

“Illi mhux hekk biss izda jidher car li l-iskop tal-Ftehim li s-socjeta` attrici taccetta l-iskema sabiex jigu nxurjati *Self Drive and Garage Hire Insurance* kienet marbuta mal-parti l-ohra tal-istess ftehim indikata anke fi klawsola 12 tal-istess Ftehim fejn l-istess socjeta` konvenuta kellha taghmel dak kollu possibbli “*to secure for the Principals as much Non Self-Drive and Non-Garage Hire businesss (particularly Non-Motor business) as circumstances will permit*”, haga li jidher li ma saritx mis-socjeta` konvenuta, kif jirrizulta mix-xhieda prodotta, u dan certament li kienet konsiderazzjoni ewlenija ghaliex il-partijiet u in partikolari s-socjeta` attrici dahlet f'dan il-ftehim, u dan johrog car meta wiehed jara l-ftehim kollu u in partikolari l-klawsola ndikata, u dan jinsab spjegat ukoll fil-korrispondenza datata 20 ta' April 2002 esebita bhala Dok. “X” a fol. 31 tal-process, u in virtu tal-massima li l-pattijiet ghandhom jigu esegwieti in *bona fede*, din il-Qorti thoss li proprju minhabba din l-inadempjenza tas-socjeta` konvenuta, l-istess kontro-talba ma tistax tigi milqugha anzi qed tigi michuda. Jigi rilevat li s-socjeta` konvenuta ma resqet l-ebda prova li hija b'xi mod ikkontestat dak kontenut fil-komunikazzjoni tal-20 ta' April 2002, tant li jidher li anke bl-ittra datata 17 ta' Settembru 2003 (fol. 15) l-istess socjeta` konvenuta kienet accettat li ftehim bejn il-partijiet firmatarji ma kienx iktar jezisti u rreferiet biss ghall-kwistjoni tal-*premiums* li baqghu ma humiex imhallsa li huma l-mertu tac-citazzjoni attrici u li saret pjena riferenza ghall-istess f'din is-sentenza.

“Illi fil-fatt jinghad li s-socjeta` konvenuta ma resqet ebda prova sabiex tissonstanzja b'xi mod dak minnha allegat, u dan meta kien l-oneru taghha li taghmel dan, u ghalhekk ukoll il-kontro-talba tas-socjeta` konvenuta qed tigi wkoll michuda.

“Illi ghalhekk il-kontro-talba tas-socjeta` konvenuta qed tigi michuda.”

L-appell tas-socjeta` konvenuta.

Is-socjeta` Fortress Insurance Agency Limited (gia` Fortress Insurance Brokers Limited) hasset ruhha aggravata bis-sentenza fuq riportata, u b'rikors intavolat fit-18 ta' April, 2007 talbet li, ghar-ragunijiet hemm moghtija, din il-Qorti joghgobha tvarja l-imsemmija sentenza fis-sens illi:

“i) tirrevokaha fejn laqghet it-tieni talba tas-socjeta` attrici appellata fil-konfront tas-socjeta` appellanti u kkundannat lill-istess socjeta` appellanti thallas lis-socjeta` attrici appellata s-somma ta' tlett elef u tlett mitt Lira Maltin u hamsa u sebghin centezmu (LM3,300.75) ghar-ragunijiet imsemmija fis-sentenza u minflok tichad l-istess tieni talba bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-istess socjeta` attrici appellata u

“ii) tirrevoka l-parti tas-sentenza fejn laqghet l-eccezzjoni tas-socjeta` appellata kjamata in kawza Merlin International Limited u illiberatha mill-osservanza tal-gudizzju u minflok tikkundanna lill-istess socjeta` appellata kjamata in kawza Merlin International Limited, jekk ikun il-kaz, thallas lis-socjeta` attrici appellata kwalunkwe ammont li jista' talvolta jirrizulta dovut bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra s-socjeta` attrici appellata u s-socjeta` appellata kjamata in kawza Merlin International Limited u

“iii) tikkonfermaha fil-kumpliment dejjem bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra s-socjeta` attrici appellata u l-kjamat in kawza Merlin International Limited.”

Bl-ispejjez kollha taz-zewg istanzi kontra s-socjeta` attrici appellata u “l-kjamat in kawza appellata.”

Francis Attard f'ismu proprju u ghal kull interess illi ghandu f'Frank's Car Hire u Frank's Garage ipprezenta risposta ghall-appell tas-socjeta` konvenuta fejn stqarr illi huwa jaqbel *in toto* mas-sentenza appellata.

Is-socjeta` attrici appellata wkoll ipprezentata risposta fejn, ghar-ragunijiet hemm moghtija, talbet li l-appell jigi michud bis-sentenza appellata kkonfermata bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra s-socjeta` appellanti in kwantu l-appell taghha huwa bla ebda fundament guridiku, huwa legalment inaccettabbli u fattwalment mhux pruvat.

L-aggravju tas-socjeta` appellanti, li huwa minnha spjegat f'certu dettal fir-rikors tal-appell, hu essenzjalment li l-ewwel Qorti ghamlet interpretazzjoni zbaljata tal-ligi (senjatament tad-disposizzjonijiet tal-Kodici Civili dwar l-interpretazzjoni tal-kuntratti) kif ukoll apprezzament zbaljat tal-fatti.

Ikkunsidrat:

Fil-25 ta' Novembru, 1991 giet iffirmata skrittura privata bejn is-socjeta` attrici, hemm indikata bhala "The Principals" u s-socjeta` konvenuta li tissejjah "the Management Consultants" li permezz taghha s-socjeta` konvenuta giet mahtura "*as Management Consultants with authority to accept and decline risks as per terms of the scheme as defined in clause 2 hereunder, to enter into individual premium payment agreements with clients under the scheme provided the prior approval of the Principals is received in each particular case, and to collect premiums, subject to the specific regulations and instructions as agreed from time to time.*"

Il-klawsola 5b tal-istess skrittura privata, li in forza taghha gew istitwiti dawn il-proceduri, tipprovdi li "*the Management Consultants shall, not later than the thirtieth day of each month, forward to the Principals a statement of account for the preceding month in respect of business introduced by them and the remittance of the 'Resultant Balance' shall be made to the Principals not later than 60 days after the closing of the month for which the account is rendered. The Resultant Balance shall mean the gross premiums due under the various individual clients' credit agreements, less return premiums, and less Consultancy Fees due to the Management Consultants thereon.*"

L-attur nomine qed jikkontendi, u f'dan ir-rigward inghata ragun mill-ewwel Qorti, li s-socjeta` konvenuta hija responsabbli lejha ta' kull premium, bit-tnaqqis tal-*consultancy fees* u *returned premiums* fuq negozju konkjuż mis-socjeta` konvenuta. Is-socjeta` konvenuta eccepjet li dawn il-*premiums* huma dovuti lis-socjeta` attrici mill-assikurati beneficjari tal-poloż mahruġa favur tagħhom mill-istess socjeta` attrici assikuratrici nkwantu l-istess socjeta` konvenuta tikkontendi li hija għandha biss il-funzjoni ta' '*broker*' u bħala tali ma għandhiex responsabbilita` *vis-a-vis* il-principal. L-ewwel Qorti, kif għa nġad hawn fuq, ikkonkludiet favorevolment għat-tezi attrici billi rriteniet li l-ftehim ta' bejn il-kontendenti kien wiehed *sui generis* u li dan il-ftehim ma kienx jikkoncerna l-kjamati in kawza.

Din il-Qorti ezaminat l-iskrittura privata tal-25 ta' Novembru, 1991 u bħall-ewwel Qorti qabilha, hija tal-fehma li l-ftehim dwar pagamenti kif inkorporat fil-klawsola 5b, li wara kollox jifforma l-bażi tal-azzjoni attrici, huwa car hafna u ma jehtieg ebda interpretazzjoni kif donnha qed tippretendi s-socjeta` appellanti. Infatti, kif għa` rajna aktar 'l fuq, is-socjeta` konvenuta intrabtet li kull l-aħhar tax-xahar tibgħat lis-socjeta` attrici rendikont tan-negozju li tkun ikkonkludiet f'dak ix-xahar u mhux hekk biss, talli l-istess socjeta` konvenuta intrabtet ukoll li fi zmien sittin gurnata mid-data tar-rendikont tirmimetti għand is-socjeta` attrici il-"*gross premiums due under the various individual clients credit agreements, less return premiums and Consultancy Fees due to the Management Consultants thereon*". Għalkemm huwa minnu, kif sottomess mill-appellanti, li n-natura tan-negozju gestit minnha għandu minn "*broker*" dan ma jnaqqas xejn mill-obbligazzjoni assunta mill-istess socjeta` konvenuta fil-klawsola citata; u jekk l-istess socjeta` konvenuta, kontra dak li hemm provdut fil-klawsola numru 1, dahlet f'arrangamenti "*credit payments*" mad-diversi klienti tagħha mingħajr l-approvazzjoni espressa tas-socjeta` attrici, dan qatt ma jista' jirrifletti fuq, jew ixejjen, l-obbligi tagħha fil-konfront tas-socjeta` attrici kif fuq spejgat.

Kopja Informali ta' Sentenza

Ghar-ragunijiet fuq moghtija l-appell tas-socjeta` konvenuta qed jigi michud u s-sentenza appellata kkonfermata, bl-ispejjez kontra s-socjeta` konvenuta appellanti.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----